

„Ördög” a Szent Márton-Úton

avagy zarándoklat lépésről lépésre

Az írás a Szent Márton Kulturális Útvonal Baranya megyei szakaszának kialakításáról, fejlődéséről szól, egyfajta útinapló és kedvcsináló is egyben – Derksen Gyöngyi a Kisújbánya Baráti Kör Alapítvány elnökeként e gondolatait először a Közösségetermelő Szent Márton konferencián osztotta meg a téma iránt érdeklődőkkel.

1794-ben, az akkor még Neuglashütte néven szereplő Kisújbánya falu német anyanyelvű lakói kőtemplomot építettek maguknak a régi deszkakápolna helyett, s Szent Márton védelmébe ajánlották. Két évszázaddal később a falu lakói megalapították a Kisújbányai Baráti Kör Alapítványt, mely nemcsak a lakók érdekképviselőjét, a falukép megőrzését, kulturális események szervezését, ipartörténeti emlékek felkutatását, felújítását és bemutatását, az utak, a faluház, útszéli keresztet és a templom karbantartását végzi, hanem – a Szombathelyről Toursba tartó Szent Márton-Út példáján felbuzdulva – megalapította és folyamatosan fejleszti a „Via Dividendae Caritatis” névre keresztelt Baranya megyei Szent Márton-Utat.

A megvalósításba bekapcsolódott a Baranya Megyei Természet-

barát Szövetség néhány lelkes tagja is. Feltérképeztük a megye Szent Márton templomait, összesen 16-ot találtunk, s még öt olyan falut, melyek neve még őrzi Szent Márton, de templomuk már nem. Elővettük a megyetérképet, bejelöltük ezt az összesen 21 kisebb-nagyobb települést, összekötöttük őket, s a térképen megszületett egy nagyjából 500 km hosszú gyalogút.

Az elmúlt évek során megvalósult az első száz kilométer.

A találkozások útja

Az érdeklődőknek azt szoktuk javasolni, hogy először tisztázzák önmagukkal, miért is akarnak elindulni ezen az úton. Sportolni akarnak? Túrázni egy jót? Zarándoklélekkel indulnak el? Nagyobb vagy kisebb csoporttal? Vagy esetleg egyedül? És miért épp így? Ha megvan a válasz, az utat is könnyebb megtervezni.

Mi azt szeretnénk, ha a Baranyai Szent Márton-Út a találkozások útja lenne, ahol a helyben lakók és az áthaladók között a találkozás révén közösség teremődne. Úgy gondoljuk, hogy erre az útra érdemes legalább hét napot szánni. Szálljunk meg Pécsen, az egyház-

VIA
DIVIDENDÆ
BARANYA CARITATIS
MEGYEI SZENT MÁRTON ÚT

megyei zarándokházban, és az érkezés napján látogassunk el a Cella Septichorába, mely a IV. századot, Szent Márton korát idézi. A Székesegyházban két Szent Márton ábrázolást is találunk. Keressük fel a Belvárosi templomot, ismertebb nevén a Dzsámit, melynek kupoláján a kereszt és a félhold békésen megfér egymással. Válasszunk legalább egyet a város gazdag múzeumkínálatából, menjünk el a szépen helyreállított zsinagógába, és ne hagyjuk ki Jakováli Hasszán pasa dzsámiját sem, mert ez az országban az egyetlen törökkori imaház, mely minaretjével együtt épen maradt. Berendezése mindenben megfelel a vallási előírásoknak, így

a város muzulmán közössége rendszeresen használja.

Másnap reggel a patacsi Szent Márton templomtól indulunk, folyamatosan felfelé kapaszkodunk, fel a Jakab-hegyre. A Pálos kolostor romjai mögött átverekedjük magunkat a csalánoson, a domb túloldalán leereszkedünk a völgybe. Figyelem! A Pécs-Orfű közötti, hajtűkanyarokban bővelkedő műúton tartjuk be a közlekedési szabályokat! Kis ösvényen leereszkedve elérjük az orfűi Szent Márton iskolakápolnát, melyben jelenleg zarándokszállás működik. Az Orfűi Malommúzeum érintésével jutunk el az Orfű-Mecsekrákos Szent Márton kápolnához. Zarándokfüzetünkbe pecsételést a templom melletti Kemencés udvarban kérhetünk, ahol szívesen megmutatják nekünk az **ördögsekeret** is.

Hegynek föl, völgybe le, ez jellemzi az út nagy részét, s így jutunk el Vágotpusztára is, mely arról híres, hogy itt bujkáltak 1956. novemberében az úgynevezett Mecseki Láthatatlanok.

Sikondát a kármelita kolostor mellett érjük el, a csónakázó tónál megpihenhetünk, aztán a szabadidőközpontnál újra felkapaszkodunk a dombtetőre, s elének tárul

Komló városa, a városokra jellemző kellékekkel együtt: a tízeletek, a gyárkérmények, a szupermarketek, az autóbontó... és a civilizációs szemét.

Nem megyünk le a városba, hanem a csatolt falvakon, Mecsekfalun, Mecsekjánosin haladunk át, elmegyünk a cross pálya mellett.

Apró falvak között

Kisbattyánban meglátogatjuk a Szent Márton templomot: szembeötlő a szegénység, még a szembeismert oltárt is egy magasított lábú, kiszuperált íróasztal helyettesíti.

Újra „hegynek föl, völgybe le”, átvágunk az erdőn. A Méré-vár közelében elhaladunk a Gergely és Éva forrás mellett, eszünkbe jut, hogy talán újra el kellene olvasni az Egri Csillagokat. Egyáltalán mikor is olvastam el utoljára egy könyvet?

Az erdő döbbenetesen gyönyörű, s ha jól figyelünk, halljuk, hogy micsoda csönd van itt. A nagy esők utáni napok kivételével az Iharos-kút és a Pásztor forrás vize is kristálytiszta, jó ízű, iható. A Cigány-hegyi elágazó után, az **Ördögárok** mellett ereszkedünk le

Kisújbányára, felmegyünk a hosszú falépcsőn, s meglátogatjuk a Szent Márton templomot.

A Zengő környéke igazi túraparadicsom. A jelzett turistautak mellett négy zarándokút is találkozik itt egymással: a Skóciai Szent Margit-Út, a Mária-Út, a Magyar Zarándokút és természetesen a Baranyai Szent Márton-Út.

Eddig elsősorban erdős részeken vezetett az utunk, Zengővárkonyt elhagyva a Baranyai-domb-ságba érkezünk, szelídebbé válik a hegymenet, jellemzőbbé válik a szántóföldek közötti haladás.

Az eldugott Pusztakisfaluban egy új lakó magas betonkerítés mögé költözött, Lovászhetyben Rozika néni, a sekrestyés, boldog, ha látogató érkezik, s megmutatja a Szent Márton templomot.

Nagypall a hagyományait gondosan őrző német nemzetiségi falu. Erzsébetre a halastavak mellett jutunk el, Szellőn – ha megtudják, hogy zarándok jön – még mindig megkongatják a lélekharangot, s a „könnyező felhő” című szobor folyamatosan emlékeztet a málenkij robotra elhurcoltakra.

Kátoly horvát nemzetiségi falu, sokan foglalkoznak szőlőműveléssel, a falu határában lévő pincesor

Francia zarándokok Lovászhetyben

Zarándokok a baranyai Szent Márton-Úton

a Fehér Borút része. A rossz állapotban lévő egykori Mária kegyhely mellett elhaladva érkezünk meg Máriakéméndre, a szintén pusztulófélben lévő Szent Márton templomhoz. Máriakéménd valamikor jómódú, németek lakta falu volt. A lakosság nagy részét a II. Világháború után mindenüktől megfosztották, s kitelepítették Németországba. Ha szerencsénk van, összefuthatunk a plébánossal, aki nem azt kérdezi, hogy mi az **ördögöt** keresünk itt, hanem megkínál egy pohár vízzel, s sok-sok jó szóval.

Az osztozó Márton

A dombtetőn át, hosszú menetelés után érkezünk el a szép kis Hásságy faluba; a vízmosás mentén Magyarsarlósra vezető út esősebb időszakban sártengerré változik. A nagykozári pincesorhoz érve végigmegyünk a Hosszúlépés utcán, az ófalun, majd a városból kiköltözőknek kialakított újtelep mai ízlésnek megfelelő házai mellett haladunk el, s hamarosan Pécs-Új-hegyre, a buszfordulóba érkezünk, ahonnan utunk befejezéseképpen bebuszozunk Pécsre.

Az út végig jelezve van: hosszabb huzavona és útjelzés módosítás után, az ST M, azaz Szent Márton lett a Baranyai út jele.

A legtöbb helyen ezek évek óta jó állapotban vannak, mindössze néhány olyan környék van, ahol összefirkálják, letörik, vagy ha faoszlopon van, oszlopostul ellopják őket.

Éppen ezért pontos útleírást készítettünk, s az út felkerült a Mecsek és a Villányi-hegység térképére, emellett hamarosan „Útravaló” címmel könyvet is kiadunk, hogy megkönnyítsük a tájékozódást és melengessük a lelkeket.

Az útnak saját logója is van, mely az osztozó Mártont ábrázolja.

Sajnos manapság általános a tolvajoktól való félelem, s ezért a legtöbb templom zárva van. Bátran keressük meg a sekrestyést, kérjük el a kulcsot. Valószínűleg el fog bennünket kísérni és szívesen mesél a templomról, a faluról, s arról is, hogy milyen volt itt régebben az élet, s milyen most. Ha nyitva van a kisbolt vagy a kocsmá, térjünk be oda is, és nyugodtan kérdezősködjünk, az emberek szívesen beszélgetnek. Ha van tájház vagy más látnivaló is a faluban, kis utánajárással oda is bejuthatunk.

A települések polgármesterei általában segítőkészek, minél kisebb a falu, annál nagyobb örömmel fogadnak bennünket, sokszor el is mondják, hogy abban reménykednek, ha majd jönnek a zarándokok, néhány családnak talán lesz egy kis plusz bevétele, nem kell bezárni a boltot, esetleg gyakrabban jár majd a busz (nemcsak reggel egyszer és este egyszer), akkor könnyebb lenne munkát találni és talán a fiatalok sem költöznének el.

Világi ravaszság

De nem mindenki örül az útnak. Például a mezőgazdasági nagyvállalkozó, aki beszántotta a hivatalos földutakat, az új préháztulajdonos, aki bekerítette a birtokával együtt a gyalogutat, a polgármester, aki közli, hogy nélkülem is van elég baja, a plébános, aki azt mondja, hogy mi az **ördögöt** akarok itt egy katonaszenttel, csak a Mária útnak van hagyománya, Márton út ide nem kell!

Ferenc pápa szeptember 12-én a következőt mondta: „Az e világi ravaszásra nekünk keresztény okossággal kell válaszolnunk, amely a Szentlélek ajándéka. Távol kell tartanunk magunkat a világ szellemétől és értékeitől, amelyek olyannyira tetszenek az **ördögnek**, és az evangélium szerint kell élnünk! Hogyan mutatkozik meg a világiasság? A világiasság a korrupció, az átverés, a visszaélés magatartásformáiban mutatkozik meg, és a legelhibázottabb utat jelenti – a bűn útját, mert az egyik bűn magával hozza a másikat, láncszerrűen – még ha ez az út a legkényelmesebb is. Az evangélium szelleme ellenben komoly életstílust igényel – komolyat, de örömtelit! –, komoly és elkötelezett életstílust, amelyet tisztesség, egyenesség, mások személyének, méltóságának tisztelete és kötelességtudat jellemez. Ez a keresztény okosság!”

Francia zarándokok a kisújványi Szent Márton templom előtt

Szent Mártont egész élete során szüntelenül támadta, kísértette az **ördög**, sokan és sokszor üttek belőle gúnyt, kinevették, de átsugárzott rajta Isten jelenléte. Bízom benne – bár a teljesség igénye nélkül, de sikerült érzékeltetnem, hogy hányszor de hányszor bukkan fel az **ördög** a Szent Márton-Úton. Bevallom, engem is rendszeresen támad. A fülembé súgja, hogy minek csinálod ezt? Kinek kell ez? Senki sem kérte... senki sem fogja megköszönni... hagyd abba! Add fel!

Néha nehéz ellenállni a kísértésnek... de ilyenkor valakit mindig küld az Ég... aki hoz egy jó hírt: a Szent Márton rajzpályázatra 164 gyerek küldött be rajtot, jelentkeznek valaki, hogy segít finanszírozni a baranyai Szent Márton-Útról készülő könyv kiadását, az erdészet felajánlja, hogy a változó vízhozamú patak fölé hidat épít, Turiet Lili küld egy e-mailt, hogy tizenkét francia zarándok szeretné végigjárni a baranyai Szent Márton-Útat. A Via Sancti Martini Középső Útvonal szeptember 3-4-i megnyitóján, Ólmodon és Kópházán fantasztikus fogadtatásban részesítettek bennünket az egyházközségek, a szeptember 10-11-én Kisújványán megrendezett „Üveges Hétvége a Kelet-Mecsekben” rendezvénynek, melynek ideji témája „Szent Márton az üvegművészetben” volt, s melyen a Szent Márton Európai Kulturális Útvonal 8 országa mutatkozott be, közel 600 látogatója volt, vagy éppen Gizi telefonál, hogy mi lesz már? Így sosem lesz meg az 500 km! Mikor folytatjuk végre az útfelfestést Villány felé? Mindez erőt ad a folytatáshoz.

dok szeretné végigjárni a baranyai Szent Márton-Útat. A Via Sancti Martini Középső Útvonal szeptember 3-4-i megnyitóján, Ólmodon és Kópházán fantasztikus fogadtatásban részesítettek bennünket az egyházközségek, a szeptember 10-11-én Kisújványán megrendezett „Üveges Hétvége a Kelet-Mecsekben” rendezvénynek, melynek ideji témája „Szent Márton az üvegművészetben” volt, s melyen a Szent Márton Európai Kulturális Útvonal 8 országa mutatkozott be, közel 600 látogatója volt, vagy éppen Gizi telefonál, hogy mi lesz már? Így sosem lesz meg az 500 km! Mikor folytatjuk végre az útfelfestést Villány felé? Mindez erőt ad a folytatáshoz.

Ha az ördög itat...

A máriakémei dombtetőről, ha Villány felé nézünk, ott a Szársomlyó, az **ördög** szántotta hegy! És a végtelen szőlősorok. S ha már a szőlősoroknál járunk, engedjék meg, hogy befejezésül elmondjak egy kedves anekdotát, melyet tour-si barátainktól hallottam:

A római birodalomban általános volt, hogy a települések közelében szőlőt telepítettek, abból bort készítettek, s ezt a sokszor szennyezett vízbe öntve, „védőitalként” fogyasztották.

Márton Galliából hazaindult Pannóniába, hogy a keresztény hitre térítse szüleit. Édesanyját sikerült is megkeresztelnie.

Visszaindulásakor úgy döntött, hogy visz magával egy szőlővesszőt, s remetelakja közelében elülteti. Hogy ne essen baja a vesszőnek, madárcsontba csúsztatta. Mire Itália földjére ért észrevette, hogy a szőlővessző növekedésnek indult, ezért áttette egy oroszláncsontba. Átvágott a Kis Szent Bernát-hágón, s az Alpok túloldalán újra átcsmagolta a kincset, ezúttal egy szamárcsontba. Galliába hazaérkezve elültette a vesszőt, s az hamarosan szép fürtöket érlett. Három korsó bor lett belőle.

Márton meghívta a környékelieket egy kóstolóra. Az első korsó elfogyasztása után szépen énekeltek, mint a madár. De az **ördög** odasettenkedet, s bízta őket... igyatok még egyet bátran! ...s ők erősnek érezték magukat, mint az oroszlán. Végül nem tudtak ellenállni a kísértésnek, és megitták a harmadik korsó bort is: s ettől aztán üvöltözni kezdtek, mint a szamár!

DERKSEN GYÖNGYI a szakmai életben egy elektronikai cég vezetője, a magánéletben négy unoka nagymamája, két gyermek édesanyja, egy boldog férj felesége és a Kisújványi Baráti Kör Alapítvány kuratóriumának elnöke. Kisújványán született meg a „Via Divinidae Caritatis”, a Baranya megyei Szent Márton-Út kialakításának gondolata...